

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 30/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä syyskuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta (HE 87/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Pekka Kemppainen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sinikka Pärnänen, ympäristöministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on käsitellyt esitystä oman toimialansa näkökulmasta keskittyen hallituksen esityksen ympäristövaikutuksiin. Ilmastonmuutoksen arvioidaan Suomessa lisäävän huomattavasti jokien virtaamien ja järvien vedenkorkeuksien vaihteluita eri vuodenaikoina. Vaikutukset näkyvät todennäköisesti vesistöissä kevättulvien pienenemisenä, talvivirtaamien kasvuna ja nykyistä pidemmistä kuivakausista aiheutuvien riskien lisääntymisenä erityisesti kesäisin. Loppuksen kasvava veden vähyys voi aiheuttaa aikaisempaa suurempia ongelmia veden laadulle, ekologiselle tilalle ja kalastolle. Suomessa on jo osin havaittavissa tällä hetkellä sellaisia muutoksia vesiolosuhteissa, joita on nimenomaan ennakoitu syntyvän ilmaston lämmetessä.

Valiokunta toteaa, että vesistöjen säännöstely on Suomessa keskeinen keino vesistötulvien hallinnassa. Säännöstelyyn myönnettyjä vesitalous-

lupia on voimassa tällä hetkellä runsaat kaksi sataa. Suurin osa vesistöjen säännöstelyluvista on varsin vanhoja, eikä niiden lupamääräyksiä ole juurikaan tarkistettu luvan myöntämisen jälkeen.

Esityksen mukaan vesilakiin lisättäisiin uudet säännökset, joilla voitaisiin parantaa varautumista tulva- ja kuivuusriskeihin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus selvittäisi tarvittaessa toimenpiteet, joilla tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia yleiseltä kannalta haitallisia vesistövaikutuksia voitaisiin vähentää. Tulva- ja kuivuusriskeihin varautumista koskeva selvitys tehtäisiin laajassa yhteistyössä lupien haltijoiden sekä kuntien ja muiden viranomaistahojen kanssa, ja se kattaisi tarvittaessa koko vesistöalueen. Selvityksen perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi jatkossa saattaa aluehallintovirastossa vireille hakemuksen yhden tai useamman vesitaloushankkeen lupamää-

räysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi.

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena, koska nykyisin vesitaloushankkeiden säännöstelymääräyksiin voidaan vesilain keinoin puuttua lähinnä vain vaarantorjuntasäännöksen perusteella. Näissä vaarantorjuntatapauksissa on kysymys kuitenkin tilapäisestä ja kertaluontoisesta viranomaispäätöksestä välittömän vaaran torjumiseksi, eikä tämän säännöksen avulla ole mahdollista kehittää vesistösäännöstelyä kokonaisvaltaisesti pitemmällä aikavälillä. Erityisesti vanhojen lupien tarkistamisella voitaisiin ottaa käyttöön sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan välttää vaarojen tai merkittävien haittojen syntymisen muuttuneissa olosuhteissa. Valiokunta katsoo kuitenkin lisäksi, että myös säännöstelyluvan haltijan oikeusturvasta tulee huolehtia määrittelemällä luvan tarkistamisen edellytykset riittävän selkeästi.

Valiokunta pitää hyvänä, että jatkossa vesilain vaarantorjuntasäännösten sijasta poikkeuksellisiin tilanteisiin voidaan varautua paremmin ennakkolta ehdotuksen sisältämien uusien menet-

telytapojen mukaisesti. Valiokunta korostaa, että tarkistamismenettelyssä tulee ottaa myös ympäristölliset näkökohdat riittävästi huomioon. Äkillisistä juoksutusten muutoksista saattaa aiheutua vesistöissä monia haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka voitaisiin välttää tai niitä vähentää säännöstelemällä vesistöjä pitkäjänteisemmin ja suunnitelmallisemmin.

Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä kasvavaa tarvetta parantaa varautumista sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistymiseen ja edistää näin sopeutumista ilmastomuutokseen. Aiempaa parempi tulvatilanteisiin varautuminen vähentää myös kiintoaineiden huuhtoutumista ja ravinnekuormitusta vesistöihin. Kuivuustilanteiden ennakointi taas vähentää vesieliöstölle aiheutuvia haittoja ja edistää monimuotoisuuden säilyttämistä vesiympäristössä.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Rakel Hiltunen /sd
jäsen. Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok
Mikael Jungner /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Pauli Kiuru /kok

Jari Lindström /ps
Tapani Mäkinen /kok
Martti Mölsä /ps
Anni Sinnemäki /vihr
Mirja Vehkaperä /kesk
Juha Väätäinen /ps
vjäs. Sirpa Paatero /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.